

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
" 11 " 09 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОДФ.02 Основи медичних знань

Для студентів

Спеціальності: 227 Фізична терапія, ерготерапія

Освітнього рівня: перший бакалаврський

Освітньої програми: 227.00.02 Фізична реабілітація, ерготерапія

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 06/24/19

(підпис) (прізвище, ініціали)
«   » 20 19 р.

Київ - 2019

Розробники:

Хорошуха М. Ф., доктор педагогічних наук, кандидат медичних наук, доцент, професор кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології.

Викладачі:

Хорошуха М. Ф., доктор педагогічних наук, кандидат медичних наук, доцент, професор кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології.

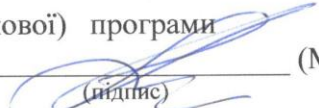
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології

Протокол від 24.09.2018 р. № 2

Завідувач кафедри (В.М.Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 227.00.02 Фізична реабілітація, ерготерапія

____.____.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) (М.Ф. Хорошуха)
(підпис)

Робочу програму перевірено
____.____.2018 р.

Заступник директора/декана (О.С. Козоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 2019/2020 н.р. (підпис) Савченко В.М. (ПІБ). «10» 09 2019 р., протокол № 2

На 20__/20__ н.р. (____). «__» 20__ р., протокол №____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. (____). «__» 20__ р., протокол №____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. (____). «__» 20__ р., протокол №____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. (____). «__» 20__ р., протокол №____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість модулів	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів спеціальних знань про здоров'я, хвороби, пограничний стан здоров'я, кількісну оцінку індивідуального здоров'я людини як біосоціальної системи, закономірності розвитку патології, особливостей клінічного обстеження хворого та набуття практичних навичок з надання допомоги при гострих патологічних станах і нещасних випадках.

Завдання дисципліни:

1. Сформувати здатність здійснювати прогнозування стану індивідуального та громадського здоров'я, аналізувати здоров'я як системну категорію, визначати перспективні шляхи управління здоров'ям, володіти інформацією про інноваційні підходи до підвищення резервних можливостей організму людини.

2. Надати базові знання щодо загальних принципів розпізнання та механізмів розвитку патологічних станів у людини.

3. Засвоїти методи клінічного, лабораторного, інструментального обстеження хворого.

4. Опанувати основи лікарської (медичної) деонтології та етики.

5. Вивчити причини походження і розвиток хвороб сучасності.

6. Опанувати експрес-методами кількісного визначення індивідуального здоров'я людини.

Загальні компетентності:

1. (ЗК 11). Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності спеціальності:

1. (СК 03). Сформувати здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
2. (СК 04). Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
3. (СК 11). Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
4. (СК 13). Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню / догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здорового способу життя.

3. Результати навчання за дисципліною

1. (ПР 04). Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.
2. (ПРН-19). Здатність продемонструвати знання особливостей різних видів ран (різани, колоті, вогнестрільні тощо), знання видів кровотеч та їх наслідків, оволодіння методикою долікарської допомоги під час зовнішньої та внутрішньої кровотеч.
3. Вміти проводити санітарно-просвітницьку роботу з питань ведення людьми здорового способу життя;
4. Проводити антропометричні та фізіометричні дослідження у визначенні рівня соматичного здоров'я за резервами біоенергетики організму людини;
5. Здійснювати кількісну (в балах) самооцінку інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я;
6. Діагностувати патологічні стани, що мають місце в розвитку найбільш поширених внутрішніх хвороб;
7. Інтерпретувати результати окремих інструментальних та лабораторних методів дослідження.
8. Вміти надати першу медичну допомогу в разі розвитку гострих патологічних станів у людини.
9. Вміти оцінювати рівень індивідуального здоров'я, здійснювати самооцінку інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я;
10. Розуміти цінності здоров'я як найважливішого атрибуту життя людини; прийняття здорового способу життя як характер життєдіяльності людини за соціальну норму; знання загальнолюдських принципів співіснування, гуманної поведінки з хворими, що ґрунтується на засадах лікарської (медичної) моралі як системи норм і вимог щодо поведінки лікаря, реабілітолога і всього медичного персоналу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Основи медичних знань».							
Основні поняття про загальну патологію							
Тема 1. Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології. Захисно-присосовні реакції організму: імунітет, алергія.	2	2					
Тема 2. Місцеві порушення кровообігу. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.	2	2					
Тема 3. Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я.	2			2			
Тема 4. Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології.	2			2			
Тема 5. Захисно-присосовні реакції організму: імунітет, алергія.	2			2			
Тема 6. Місцеві порушення кровообігу.	2			2			
Тема 7. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.	2			2			
Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології. Захисно-присосовні реакції організму: імунітет, алергія.	7						7
Місцеві порушення кровообігу. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.	7						7
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	-	10	-	-	14
Змістовий модуль 2. Загальна характеристика методів клінічного обстеження хворого							

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Тема 8. Медична деонтологія та лікарська етика. Методи клінічного обстеження хворого. Інструментальні і лабораторні методи дослідження.	2	2					
Тема 9. Медична деонтологія та лікарська етика.	2			2			
Тема 10. Методи клінічного обстеження хворого.	2			2			
Тема 11. Інструментальні і лабораторні методи дослідження.	2			2			
Медична деонтологія та лікарська етика.	4						4
Клінічні, інструментальні і лабораторні методи дослідження	10						10
Модульний контроль	2						
Разом	24	2	-	6	-	-	14
Змістовий модуль 3. Семіотика найбільш поширених хвороб сучасності							
Тема 12. Ішемічна хвороба серця (стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз).	2	2					
Тема 13. Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба. Цукровий діабет. Ожиріння. СНІД.	2	2					
Тема 14. Ішемічна хвороба серця (стенокардія), інфаркт міокарда, кардіосклероз).	2			2			
Тема 15. Ішемічна хвороба серця (інфаркт міокарда).	2			2			
Тема 16. Ішемічна хвороба серця (кардіосклероз).	2			2			
Тема 17. Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба.	2			2			
Тема 18. Цукровий діабет. Ожиріння.	2			2			
Тема 19. СНІД.	2			2			
Ішемічна хвороба серця (стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз).	4						4
Гіпертонічна хвороба.	4						4
Цукровий діабет. Ожиріння.	4						4
СНІД.	4						4
Модульний контроль	2						

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Разом	34	4		12	-	-	16
Змістовий модуль 4. Експрес-методи кількісного визначення індивідуального здоров'я людини							
Тема 20. Експрес-метод кількісного визначення індивідуального здоров'я за резервами біоенергетики організму людини. Самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини.		2					
Тема 21. Експрес-метод кількісного визначення індивідуального здоров'я за резервами біоенергетики організму людини за Г. Л. Апанасенком.				8			6
Тема 22. Самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини				8			6
Модульний контроль	2						
Разом	32	2	-	16	-	-	12
Усього	120	12	-	44	-	-	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Основи медичних знань». Основні поняття про загальну патологію.

Лекція 1. Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології. Захисно-приспосовні реакції організму: імунітет, алергія.

Основні питання / ключові слова: Мета, зміст і задачі ОМЗ. Сутність розуміння феноменів «здоров'я», «хвороба» та «перед хвороба» чи так названий «третій стан» людини. Розуміння медичних термінів «етіологія» і «патогенез». Значення спадковості в розвитку захворювань. Генетично спадкові хвороби. Реактивність організму (функціональна і патологічна, специфічна і неспецифічна). Загальний неспецифічний адаптаційний синдром (ЗНАС) чи стрес-реакція за Г. Сельє (1950). Неспецифічні адаптаційні реакції за Л. Гаркаві, Е. Квакіної, М. Уколова (1977). Імунітет. Види імунітету: гуморальний і клітинний. Класифікація імунітету: 1) набутий і природжений, 2) природний і штучний, 3) активний і пасивний. Використання імунної сироватки і вакцини в профілактиці захворювань. Розуміння сутності медичних термінів: «інтерферон»,

«резистентність», «імунологічна толерантність», «ідіосинкразія». Специфічні та неспецифічні адаптаційні реакції. Механізми розвитку уповільненої та раптової алергічних реакцій.

Лекція 2. Місцеві порушення кровообігу. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.

Основні питання / ключові слова: Гіперемія (артеріальна, венозна) та причини її виникнення. Стаз, ішемія (місцеве малокрів'я), інфаркт, тромбоз, емболія. Сутність оперативного втручання на кровоносні судини під назвою «коронарне шунтування». Запалення та його види: альтеративне, ексудативне та проліферативне (продуктивне). Загальний прояв запалення: лейкоцитоз і лихоманка. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія. Прояв гіпертрофічних процесів у спортсменів.

Практичне заняття 1. Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я.

Основні питання / ключові слова: Мета, зміст і задачі ОМЗ. Сутність розуміння феноменів «здоров'я», «хвороба» та «перед хвороба» чи так названий «третій стан» людини.

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология (выбранные лекции) / Г. Л. Апанасенко., Л. А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.
2. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.
3. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [нав. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Ткачук В. Г. Медико-соціальні аспекти здоров'я : конспект лекцій / В. Г. Ткачук, В. Е. Хапко. К., 2009. – 101 с.
7. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичне заняття 2. Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології.

Основні питання / ключові слова: Розуміння медичних термінів «етіологія» і «патогенез». Значення спадковості в розвитку захворювань. Генетично спадкові хвороби.

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология (выбранные лекции) / Г. Л. Апанасенко., Л. А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.

2. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.
3. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [нав. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Ткачук В. Г. Медико-соціальні аспекти здоров'я : конспект лекцій / В. Г. Ткачук, В. Е. Хапко. К., 2009. – 101 с.
7. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичне заняття 3. Захисно-приспосовні реакції організму: імунітет, алергія.

Основні питання / ключові слова: Імунітет. Види імунітету: гуморальний і клітинний. Класифікація імунітету: 1) набутий і природжений, 2) природний і штучний, 3) активний і пасивний. Використання імунної сироватки і вакцини в профілактиці захворювань. Розуміння сутності медичних термінів: «інтерферон», «резистентність», «імунологічна толерантність», «ідіосинкразія».

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология (выбранные лекции) / Г. Л. Апанасенко., Л. А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.
2. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.
3. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [нав. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Ткачук В. Г. Медико-соціальні аспекти здоров'я : конспект лекцій / В. Г. Ткачук, В. Е. Хапко. К., 2009. – 101 с.
7. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичне заняття 4. Місцеві порушення кровообігу.

Основні питання / ключові слова: Гіперемія (артеріальна, венозна) та причини її виникнення. Стаз, ішемія (місцеве малокрів'я), інфаркт, тромбоз, емболія. Сутність оперативного втручання на кровоносні судини під назвою «коронарне шунтування»

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология (выбранные лекции) / Г. Л. Апанасенко., Л. А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.
2. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.
3. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [нав. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Ткачук В. Г. Медико-соціальні аспекти здоров'я : конспект лекцій / В. Г. Ткачук, В. Е. Хапко. К., 2009. – 101 с.
7. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичне заняття 5. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.

Основні питання / ключові слова: Запалення та його види: альтеративне, ексудативне та проліферативне (продуктивне). Загальний прояв запалення: лейкоцитоз і лихоманка. Сутність понять «Гіпертрофія», «Атрофія», «Дистрофія». Прояв гіпертрофічних процесів у спортсменів.

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология (выбранные лекции) / Г. Л. Апанасенко., Л. А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.
2. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.
3. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [нав. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Ткачук В. Г. Медико-соціальні аспекти здоров'я : конспект лекцій / В. Г. Ткачук, В. Е. Хапко. К., 2009. – 101 с.
7. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Змістовий модуль 2. Загальна характеристика методів клінічного обстеження хворого

Лекція 3. Медична деонтологія та лікарська етика. Методи клінічного обстеження хворого. Інструментальні і лабораторні методи дослідження.

Основні питання / ключові слова: Символ професії лікаря – свічка, що горить з написом: *Aliis inserviendo ipse consumer* («Світяти іншим, згораю сам»). Медична деонтологія як наука про принципи поведінки медичного персоналу, спрямовані на створення умов для одержання найбільших оздоровчих ефектів від лікування чи реабілітації хворих. Написання історії хвороби (ІХ). Складові ІХ: паспортна частина, діагноз, анамнез (розпитування), анамнез захворювання, анамнез життя, загальний огляд пацієнта, детальний огляд орган-систем. Методи клінічного обстеження: 1) розпитування, 2) запис скарг хворого, 3) анамнез захворювання, 4) анамнез життя. Інструментальні методи: рентгенологічне дослідження, ендоскопічні методи дослідження, функціональні, УЗД, радіонуклідні термографічні. Лабораторні методи: фізичні, хімічні, біохімічні, мікроскопічні, бактеріологічні та вірусологічні, імунологічні та серологічні Хірургічні способи.

Практичне заняття 6. Медична деонтологія та лікарська етика.

Основні питання / ключові слова: Символ професії лікаря – свічка, що горить з написом: *Aliis inserviendo ipse consumer* («Світяти іншим, згораю сам»). Медична деонтологія як наука про принципи поведінки медичного персоналу, спрямовані на створення умов для одержання найбільших оздоровчих ефектів від лікування чи реабілітації хворих.

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практ. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичне заняття 7. Методи клінічного обстеження хворого.

Основні питання / ключові слова: Написання історії хвороби (ІХ). Складові ІХ: паспортна частина, діагноз, анамнез (розпитування), анамнез захворювання, анамнез життя, загальний огляд пацієнта, детальний огляд орган-систем. Методи клінічного обстеження: 1) розпитування, 2) запис скарг хворого, 3) анамнез захворювання, 4) анамнез життя.

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.

2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.

4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.

5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практ. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

6. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичне заняття 8. Інструментальні і лабораторні методи дослідження.

Основні питання / ключові слова: Інструментальні методи: рентгенологічне дослідження, ендоскопічні методи дослідження, функціональні, УЗД, радіонуклідні термографічні. Лабораторні методи: фізичні, хімічні, біохімічні, мікроскопічні, бактеріологічні та вірусологічні, імунологічні та серологічні Хірургічні способи.

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.

2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.

4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.

5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практ. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

6. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Змістовий модуль 3. Семіотика найбільш поширених хвороб сучасності

Лекція 4. Ішемічна хвороба серця (стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз).

Основні питання / ключові слова: Стенокардія (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Інфаркт міокарда (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Кардіосклероз (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування).

Лекція 5. Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба. Цукровий діабет. Ожиріння. СНІД.

Основні питання / ключові слова: Атеросклероз (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні

принципи лікування). Гіпертонічна хвороба (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Цукровий діабет (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, загальні принципи лікування). Ожиріння (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, загальні принципи лікування).

Практичне заняття 9. Ішемічна хвороба серця (стенокардія), інфаркт міокарда, кардіосклероз).

Основні питання / ключові слова: Стенокардія (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Інфаркт міокарда (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Кардіосклероз (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування).

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.

2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.

4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.

5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

Практичне заняття 10. Ішемічна хвороба серця (інфаркт міокарда).

Основні питання / ключові слова: Стенокардія (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Інфаркт міокарда (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Кардіосклероз (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування).

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.

2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.

4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.

5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

Практичне заняття 11. Ішемічна хвороба серця (кардіосклероз).

Основні питання / ключові слова: Стенокардія (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Інфаркт міокарда (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Кардіосклероз (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування).

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

Практичне заняття 12. Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба.

Основні питання / ключові слова: Атеросклероз (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування). Гіпертонічна хвороба (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, надання першої медичної допомоги, загальні принципи лікування).

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

Практичні заняття 13-14. Цукровий діабет. Ожиріння. СНІД.

Основні питання / ключові слова: Цукровий діабет (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, загальні принципи лікування). Ожиріння (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, загальні принципи лікування). СНІД (етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, загальні принципи лікування).

Рекомендована література:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб : [навч. посіб.] / Ю.І. Децик. Київ : Здоров'я, 2000. – 504 с.

4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.

5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.

Змістовий модуль 4. Експрес-методи кількісного визначення індивідуального здоров'я людини

Лекція 6. Експрес-метод кількісного визначення індивідуального здоров'я за резервами біоенергетики організму людини. Самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини.

Основні питання / ключові слова: Експрес-оцінка рівня соматичного здоров'я за резервами біоенергетики (метод Г. Л. Апанасенка, 1992). Експрес-метод самооцінки інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини (метод М. Ф. Хорошухи, 2005).

Практичні заняття 15-18. Експрес-метод кількісного визначення індивідуального здоров'я за резервами біоенергетики організму людини.

Основні питання / ключові слова: Експрес-оцінка рівня соматичного здоров'я за резервами біоенергетики (метод Г. Л. Апанасенка, 1992). Технічне обладнання: ростомір, терези, секундомір, спірометр, кистьовий динамометр, тонометр, оціночна шкала рівня фізичного здоров'я.

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека / Г. Л. Апанасенко. – СПб : МГП «Петрополис», 1992. – 123 с.

2. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология (выбранные лекции) / Г. Л. Апанасенко., Л. А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.

3. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.

4. Хорошуха М. Ф. Основи здоров'я : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха, О. О. Приймаков, В. Г. Ткачук. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 373 с.

5. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Практичні заняття 19-22. Самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини.

Основні питання / ключові слова: Експрес-метод самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини (метод М. Ф. Хорошухи, 2005).

Рекомендована література:

1. Апанасенко Г. Л. Книга о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – Киев: Медкнига, 2007. – 132 с.

2. Белов В. М. Здоровье человека: вызовы, методы, подходы / В. М. Белов, А. Б. Котова. – Киев: Наукова думка, 2017. – 132 с.

3. Гриценко В. І. Інформаційні технології в біології та медицині : Курс лекцій : [навч. посіб.] / В. І. Гриценко, А. Б. Котова, М. І. Вовк, С. І. Кіфоренко, В. М. Белов. – К. : Наукова думка, 2007. – 25 арк.

4. Хорошуха М. Ф. Основи здоров'я : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха, О. О. Приймаков, В. Г. Ткачук. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 373 с.

5. Хорошуха М. Ф. Оздоровлення людини силами Природи: монографія / М. Ф. Хорошуха. – К.: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2017. – 264 с.

6. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських									
Відвідування практичних занять	1	5	5	3	3	6	6	8	8
Робота на семінарському занятті									
Робота на практичному занятті	10	5	50	3	30	6	60	8	80
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)									
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ									
Разом			87		64		98		109
Максимальна кількість балів : 358									
Розрахунок коефіцієнта : $358 / 100 = 3,58$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Основи медичних знань». Основні поняття про загальну патологію (14 год.)		
Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології. Захисно-приспосовні реакції організму: імунітет, алергія. Місцеві порушення кровообігу. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Загальна характеристика методів клінічного обстеження хворого (14 год.)		

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Деонтологія та лікарська етика. Клінічне обстеження хворого. Інструментальні і лабораторні методи дослідження.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Семіотика найбільш поширених хвороб сучасності (16 год.)		
Ішемічна хвороба серця (стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз). Гіпертонічна хвороба. Цукровий діабет. Ожиріння. СНІД.	Поточний	5
Змістовий модуль 4. Експрес-методи кількісного визначення індивідуального здоров'я людини (12 год.)		
Експрес-методи оцінки здоров'я за резервами біоенергетики організму (Г. Л. Апанасенко, 1992) та самооцінки інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я (М. Ф. Хорошуха, 2005).	Поточний	5
Всього: 56 годин		20

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмового тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17

Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	10 -13
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання
Форма контролю — залік.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Сутність понять: етіологія, патогенез, саногез, валеогенез.
2. Дати характеристику основним патологічним станам, що можуть розвиватися у людини.
3. Основні стадії розвитку хвороби.
4. Фактори зовнішнього середовища у розвитку захворювань.
5. Значення спадковості у патології.
6. Хромосомні захворювання.
7. Захворювання, що передаються спадково.
8. Індивідуальна реактивність організму.
9. Загальний неспецифічний адаптаційний синдрому Г. Сельє.
10. Неспецифічні адаптаційні реакції організму спортсменів.
11. Що таке імунітет ?
12. Що таке гаптени ?
13. Що таке антигени ?
14. Уповільнена алергічна реакція організму.
15. Раптова алергічна реакція організму (анафілактичний шок).
16. Види імунітету.
17. Гуморальний імунітет.
18. Клітинний імунітет.
19. Суть використання сироватки.
20. Суть використання вакцини.
21. Резистентність організму.
22. Алергія та механізми розвитку алергічних реакцій.
23. Екзогенні алергени.
24. Місцеві порушення кровообігу.
25. Сутність понять: гіперемія, стаз, ішемія, інфаркт, тромбоз, емболія.
26. Запалення та його види.

27. Лейкоцитоз.
28. Лихоманка.
29. Сутність понять: гіпертрофія, гіпотрофія, гіпоплазія, атрофія, дистрофія.
30. Гіпертрофія серця у спортсменів.
31. Сутність вислову: «Non posere!».
32. Які стани відносяться до гострих патологічних станів?
33. Охарактеризуйте стани запаморочення.
34. Поясніть механізми виникнення гравітаційного шоку та ортостатичного колапсу у спортсменів?
35. Перша медична допомога при запамороченнях.
36. Тепловий та сонячний удари: перша медична допомога та профілактика.
37. Що таке гіпоглікемічний стан? Причини розвитку стану.
38. Що потрібно зробити для виведення спортсмена із гіпоглікемічного стану?
39. Із чого «складається» невідкладна допомога при замерзанні?
40. Дайте визначення понять: «істинне (первинне) утоплення», «рефлекторне утоплення» та «смерть у воді».
41. Скільки за часом триває клінічна смерть?
42. Який симптом є ознакою настання біологічної смерті?
43. Що таке «азбука оживлення» «А-В-С»?
44. Дайте характеристику методів штучного дихання та непрямого масажу серця.
45. Які Ви знаєте нетрадиційні методи надання долікарняної допомоги в екстремальних умовах?
46. Які Ви знаєте народні засоби та засоби нетрадиційної медицини (рефлексотерапії) у відновленні життєдіяльності організму після алкогольного отруєння?
47. Що таке медична деонтологія?
48. Що таке ятрогенні захворювання?
49. Які захворювання відносяться до ішемічної хвороби серця?
50. Назвіть причини розвитку стенокардії.
51. Основні прояви стенокардії.
52. Що таке інфаркт міокарда?
53. Основні прояви інфаркту міокарда
54. Діагностичні ознаки інфаркту міокарда
55. Загальні принципи лікування ішемічної хвороби серця
56. Що таке атеросклероз?
57. Клінічна картина атеросклерозу.
58. Головні чинники розвитку цукрового діабету.

59. Клінічна картина цукрового діабету.
60. Ускладнення цукрового діабету.
61. Класифікація ожиріння.
62. Клінічні форми ожиріння.
63. Шкідливість синдрому ожиріння.
64. Лікування та профілактика ожиріння.
65. Шляхи передачі СНІДу.
66. Клінічна картина СНІДу.
67. Лікування та профілактика СНІДу.
68. Сутність експрес-методу оцінки соматичного здоров'я за резервами біоенергетики організму.
69. Опишіть методику проведення експрес- оцінювання соматичного здоров'я за резервами біоенергетики організму.
70. Опишіть методику проведення експрес- самооцінювання інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год.: лекції - 12 год., практ. заняття - 44 год., самостійна робота - 56 год., модульн. контроль - 8 год., залік - 2 год.

Модулі	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи курсу «Основи медичних знань» (87 балів)				
Лекції	1		2		
Теми лекцій	Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології. Захисно-присосовні реакції організму: імунітет, алергія.		Місцеві порушення кровообігу. Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.		
Лекції, відвід. (бали)	1		1		
Практичні заняття	1	2	3	4	5
Теми практичних занять	Вступ до курсу основ медичних знань (ОМЗ). Вчення про хворобу і здоров'я.	Вчення про хворобу і здоров'я. Етіологія і патогенез. Значення спадковості в патології	Захисно-присосовні реакції організму: імунітет, алергія	Місцеві порушення кровообігу	Запалення та його види. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 1 (25 балів)				
Підсумковий контроль					

Модулі	Змістовий модуль 2. Загальна характеристика методів клінічного обстеження хворого (64 балів)		
Лекції	3		
Теми лекцій	Медична деонтологія та лікарська етика. Методи клінічного обстеження хворого. Інструментальні і лабораторні методи дослідження		
Лекції, відвід. (бали)	1		
Практичні заняття	6	7	8
Теми практичних занять	Медична деонтологія та лікарська етика	Методи клінічного обстеження хворого	Інструментальні і лабораторні методи дослідження
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5		
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 2 (25 балів)		
Підсумковий контроль			

Модулі	Змістовий модуль 3. Семіотика найбільш поширених хвороб сучасності (98 балів)					
Лекції	4			5		
Теми лекцій	Ішемічна хвороба серця (стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз).			Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба. Цукровий діабет. Ожиріння. СНІД		
Лекції, відвід. (бали)	1			1		
Практичні заняття	9	10	11	12	13	14
Теми практичних занять	Ішемічна хвороба серця (стенокардія), інфаркт міокарда, кардіосклероз).	Ішемічна хвороба серця (інфаркт міокарда).	Ішемічна хвороба серця (кардіосклероз).	Атеросклероз. Гіпертонічна хвороба.	Цукровий діабет. Ожиріння.	СНІД.
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 3 (25 балів)					
Підсумковий контроль						

Модулі	Змістовий модуль 4. Експрес-методи кількісного визначення індивідуального здоров'я людини (109 балів)	
Лекції	6	
Теми лекцій	Експрес-метод кількісного визначення індивідуального здоров'я за резервами біоенергетики організму людини. Самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини	
Лекції, відвід. (бали)	1	
Практичні заняття	15-18	19-22
Теми практичних занять	Експрес-метод кількісного визначення індивідуального здоров'я за резервами біоенергетики організму людини	Самооцінка інтегрального (фізичного, психічного, духовного) здоров'я людини
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	40+4	40+4
Самост. роб, (бали)	5	
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 4 (25 балів)	
Підсумковий контроль		
	Залік	

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань : [підручник] / Р. О. Валецька. – К. : Вища школа, 2009. – 387 с.
2. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб: [підруч. для студентів вищ. мед. закл.]. – Київ «Здоров'я», 2000. – 504 с.
3. Довідник з основ медичних знань : [навч. посіб. для студ ін-тів фіз. вих. та спорту] / За ред. В. П. Зотова, В. А. Цирульникова. – К.: Медекол, 1994. – 152 с.
4. Коденко Я. В. Основи медичних знань : [навч. посіб.] / Я. В. Коденко. – К. : Арт-Освіта, 2004. – 159 с.
5. Тимчик О. В. Основи медичних знань : [навч. посіб. для проведення практич. робіт студ. ВНЗ] / О. В. Тимчик, О. Д. Мойсак. – К. : КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
6. Основи медичних знань та долікарської допомоги : [підруч. для студентів вищ. мед. закл.]. / Я. І. Федонюк, В. С. Грушко, О. М. Довгань. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 718 с.
7. Хорошуха М. Ф. Спортивна медицина з основами медичних знань: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха. – К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. – 468 с.

Додаткові:

8. Апанасенко Г. Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека / Г. Л. Апанасенко. – СПб : МГП «Петрополис», 1992. – 123 с.
9. Апанасенко Г. Л., Попова Л. А. Медицинская валеология (выбранные лекции). – К.: Здоров'я, 1998. – 248 с.
10. Апанасенко Г. Л. Здоровье спортсмена // Наука в олимпийском спорте. – 2000. – № 1. – С. 34-40.
11. Белов В. М. Здоровье человека: вызовы, методы, подходы / В. М. Белов, А. Б. Котова. – Киев: Наукова думка, 2017. – 132 с.
12. Гриценко В. І. Інформаційні технології в біології та медицині : Курс лекцій : [навч. посіб.] / В. І. Гриценко, А. Б. Котова, М. І. Вовк, С. І. Кіфоренко, В. М. Белов. – К. : Наукова думка, 2007. – 25 арк.
13. Хорошуха М. Ф. Основи здоров'я : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Хорошуха, О. О. Приймаков, В. Г. Ткачук. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 373 с.
14. Хорошуха М. Ф. Оздоровлення людини силами Природи: монографія / М. Ф. Хорошуха. – К.: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2017. – 264 с.